فصل احتیاط در بازارهای مالی

واکاوی تحولات بورس، طلا، خودرو و مسکن؛ چرا اصلاح شاخص‌ها نه یک ریزش بنیادین، بلکه سنگرگیری سرمایه‌گذاران در آستانه رویدادهای پیش‌رو است؟

گزارش
محمد حقگو
روزنامه نگار

این روزها در بازارهای مالی، شاخص‌های رسمی بورس و طلا عقب‌نشینی کرده‌اند؛ افتی که در نگاه اول شاید نگران‌کننده به نظر برسد، اما بررسی‌های فنی نشان می‌دهد موتور محرک اصلی این نوسانات، بیش از آنکه ریشه در متغیرهای داخلی داشته باشد، حاصل رفتار جریان پول، تصمیم‌گیری‌های انقباضی و نوسانات پرشتاب بازارهای جهانی است. تحلیلی که سید محمدرضا مؤذن‌علوی، کارشناس بازارهای مالی، از تحولات هفته اخیر ارائه می‌دهد، نشان‌دهنده تغییر زمین بازی و سنگرگیری معامله‌گران در برابر امواج برون‌مرزی است.

اصلاح جهانی، بازتاب داخلی

سقوط قیمت طلا در روزهای اخیر، در نگاه اول یک زنگ خطر برای دارندگان این فلز گران‌بها بود. اما وقتی پای تحلیل‌های فنی به میان می‌آید، تصویر تغییر می‌کند. سید محمدرضا مؤذن‌علوی، کارشناس بازارهای مالی، با کنار زدن پرده از اخبار هیجانی، به نکته‌ای اشاره می‌کند که کمتر دیده شده است: «ریزش اونس جهانی نه به دلیل تغییرات بنیادین در ارزش ذاتی طلا، بلکه معلول جریان پول در بورس‌های جهانی و مارجین‌کال شدن صندوق‌های بزرگ (اخطار کارگزار به معامله‌گران برای تأمین فوری نقدینگی به دلیل کاهش ارزش وثیقه‌ها) است.» این یعنی بازار داخلی ایران، اگرچه تحت تأثیر این نوسان جهانی قرار گرفته، اما بازارساز دلار با فرصت طلبی سعی کرده از این موقعیت استفاده کند تا نرخ دلار را تعدیل کرده و ضرب‌آهنگ نوسانات را در کنترل بگیرد.

سنگرگیری؛ نه عقب‌نشینی

در بازار سرمایه نیز وضعیت مشابهی حاکم است. اصلاح ۳.۵ درصدی شاخص بورس، فراتر از یک ریزش عادی، نشان‌دهنده «سنگرگیری» معامله‌گرانی است که در سودهای قبلی نشسته‌اند و حالا با نزدیک شدن به انتخابات میان‌دوره‌ای آمریکا، ترجیح می‌دهند «نقد» باشند. مؤذن‌علوی بر این باور است که نباید این رفتار را با خروج سرمایه اشتباه گرفت؛ در واقع، این محافظه‌کاری بخشی از استراتژی هوشمندانه‌ای است که منتظر است تا غبارِ ابهامات سیاسی پیش‌رو فرو بنشیند و دوباره به بازار برگردد.

عکس: یوسف صمیمی

وضعیت جدید مسکن و خودرو

در بازارهای غیرمولد (مسکن و خودرو)، واقعیت‌های اقتصادی با سیگنال‌های خبری در تضاد هستند. بازار خودرو که با رفت‌وبرگشت‌های «تایید و تکذیب» واردات، نوسانات هیجانی را تجربه می‌کند، نشان می‌دهد که چقدر نسبت به اخبار سیاسی حساس و نسبت به عرضه واقعی بی‌اعتناست. در مقابل، بازار مسکن با وجود رکود تورمی، در حال عبور از یک تغییر پارادایم بزرگ است؛ جایی که کاهش قدرت خرید، تقاضا را به اجبار به سمت «واحدهای کوچک متراژ» سوق داده است.

این یعنی اگر تا دیروز بازار مسکن یک دست رفتار می‌کرد، حالا به جزیره‌های مجزایی تبدیل شده که هرکدام ساز خود را می‌زنند.

آرامش قبل از توفان یا تثبیت؟

وقتی نقره و بیت‌کوین نیز در این هفته در مسیر نزولی حرکت کردند، این پیام واضحی به تحلیل‌گران بود که «هزینه انرژی» و «ریسک‌های ژئوپلیتیک» تعیین‌کننده اصلی روندها هستند. با این اوصاف، بازارهای مالی ایران در هفته‌های آینده، نه تحت تاثیر دستورالعمل‌های دولتی، بلکه بیش از هر زمان دیگری تابع «اخبار بیرون» خواهند بود.

شاید بهترین استراتژی در این «فصل احتیاط»، نه خروج از بازار، بلکه بازتنظیم سبد دارایی‌ها برای گذار از این مقطعِ حساس باشد؛ چراکه معامله‌گران هوشمند، فرصت‌هایِ طلایی را نه در اوج هیجانات، بلکه در همین سکوت‌هایِ سنگرگیرانه جست‌وجو می‌کنند.

بنزین بر سر دوراهی

دولت با مصوبه‌ای تازه، اختیار بازنگری در سهمیه و قیمت فرآورده‌های نفتی و گاز را به کارگروه ویژه سپرد؛ آیا پیش از هر تصمیمی، پیوست‌های شفافیت و بسته‌های جبرانی منتشر می‌شود؟

گروه اقتصاد- **پرونده قیمت و سهمیه‌بندی حامل‌های انرژی بار دیگر به کانون تحولات سیاست‌گذاری اقتصادی بازگشته است؛ اما این بار دامنه ماجرا صرفاً بنزین خودروهای سواری نیست. ابلاغ مصوبه جلسه ۲۲ مهرماه هیئت وزیران از سوی معاون اول رئیس جمهور، سازوکار مدیریت تقاضا و قیمت‌گذاری سوخت را وارد فاز جدیدی کرده است. بر اساس این مصوبه که با پیشنهاد مشترک وزارت نفت و سازمان برنامه و بودجه تدوین شده، یک «کارگروه ویژه انرژی» اختیارات گسترده‌ای برای بازبینی و اصلاح سهمیه و نرخ فرآورده‌های نفتی و حتی گاز طبیعی در بخش‌های مختلف مصرف به دست آورده است. اگرچه در این مصوبه عددی به‌عنوان نرخ قطعی اعلام نشده، اما تغییر معنادار در کانون تصمیم‌گیری نشان می‌دهد سیاست‌گذار به دنبال بازطراحی چارچوب تخصیص انرژی است.**

فشار تاریخی ناترازی و تجربه بنزین سه نرخی

برای ارزیابی انگیزه دولت در واگذاری این اختیارات، باید به تراز منفی انرژی نگریست. بر اساس گزارش تحلیلی تابناک، مصرف روزانه بنزین به محدوده ۱۳۴ میلیون لیتر رسیده و شکاف میان ظرفیت تولید متعارف پالایشگاه‌ها و حجم مصرف، وابستگی به واردات سوخت و روش‌های جبرانی را تشدید کرده است. بر اساس آمارهای منتسب به داده‌های ارزی، هزینه واردات بنزین در سال گذشته بالغ بر ۲.۹ میلیارد دلار بوده؛ رقمی قابل توجه که توان ارزی کشور را به چالش می‌کشد. سیاست‌گذار پیشتر و در شهریورماه، با اصلاح نرخ سوم بنزین به ۱۰ هزار تومان برای سوخت‌گیری خارج از سهمیه، گام نخست تغییر رفتار مصرف‌کننده را با حفظ سهمیه‌های یارانه‌ای ۶۰ لیتر (۱۵۰۰ تومان) و ۵۰ لیتر (۳۰۰۰ تومان) آزمود. مصوبه تازه امتداد همان رویکرد است؛ با این تمایز که این بار گازوئیل، نفت سفید و گاز طبیعی نیز به دایره مانور تصمیم‌گیری افزوده شده‌اند. اما مسئله پایه‌ای پابرجاست: آیا راه‌حل خروج از بن‌بست ناترازی، صرفاً جابه‌جایی متغیر قیمت است؟

اصلاح الگوی مصرف یا تحمیل هزینه خودروهای پرمصرف؟

منطق مدیریت مصرف و تحدید هدر رفت منابع غیرقابل انکار است؛ اما کارایی هر ابزار قیمتی مشروط به وجود «کالای جانشین» و «کشش قیمتی متناسب» است.

مصرف‌کننده ایرانی سال‌هاست ناچار به استفاده از ناوگان خودرویی با فناوری قدیمی و میانگین مصرف ۸ تا ۱۰ لیتر در هر ۱۰۰ کیلومتر است. تا زمانی که ساختار تولید خودروهای پرمصرف تغییر نکند و دسترسی مردم به شبکه ریلی و ناوگان حمل‌ونقل درون‌شهری فراگیر نشود، سیاست‌های قیمتی تنها اصابت مستقیم به هزینه سبد معیشت خواهد داشت.

اختیار جدید هیئت دولت به کارگروه ویژه انرژی، یک مجوز اداری است، نه تضمینی برای حل ریشه‌ای ناترازی. مردم صرفاً مصرف‌کننده بنزین نیستند؛ آن‌ها تامین‌کننده نهایی هزینه‌های اقتصاد کشورند. پیش از اتخاذ هر تصمیمی درباره بازنگری در سهمیه‌ها یا نرخ‌ها، سیاست‌گذار باید ثابت کند که این مصوبه قرار است آغازگر زنجیره‌ای از اصلاحات واقعی-شامل ارتقای کیفیت سوخت، تنوع‌بخشی به سبد حمل‌ونقل و مقابله با ناکارآمدی صنعت خودرو- باشد، نه سازوکاری برای فرافکنی کسری‌های مزمن بودجه به سمت سفره خانوار.

تغییر سازوکار تصمیم‌گیری؛ اختیارات کارگروه تا کجاست؟

در ادبیات اقتصاد سیاسی، مرجع تصمیم‌گیر و حدود اختیارات آن به اندازه خود «نرخ نهایی» اهمیت دارد. کارگروه ویژه انرژی با ترکیبی از نمایندگان وزارتخانه‌های نفت، کشور، امور اقتصادی و دارایی، اطلاعات، سازمان برنامه و بودجه، سازمان‌های بهینه‌سازی و دبیرخانه اطلاع‌رسانی دولت تشکیل شده است. حضور نهادهای اجتماعی، امنیتی و رسانه‌ای در کنار بخش‌های اقتصادی، نشانه روشنی است از این که دولت به حساسیت ابعاد غیراقتصادی ماجرا واقف است.

با این حال، فقدان سازوکار شفاف و مشخص نبودن آیین‌نامه اجرایی، سؤالاتی کلیدی را پیش روی کارشناسان قرار می‌دهد: آیا پیش از هرگونه تغییر در سهمیه یا قیمت، مطالعات کارشناسی و پیوست‌های ارزیابی اثرات تورمی منتشر خواهد شد؟ حدود اختیارات کارگروه در بازتعریف نرخ‌ها چگونه است و مسئولیت پاسخگویی در صورت بروز انحراف در اهداف کنترل تورم و رفاه با کدام دستگاه خواهد بود؟ تا پیش از تدوین و انتشار اسناد پشتیبان، صرف استناد به عبارت «رعایت ملاحظات اجتماعی» نگرانی افکار عمومی را کاهش نمی‌دهد.

دومینوی تورم و سرنوشت مشاغل وابسته به حمل‌ونقل

سوخت در ساختار اقتصادی ایران، یک حامل واسطه‌ای با ضریب سرایت بالاست. هرگونه دستکاری در نرخ یا حجم سهمیه‌ها به سرعت بر هزینه شبکه لجستیک و توزیع مویرگی کالا، تاکسی‌های اینترنتی و رفت‌وآمدهای کاری روزمره اثر می‌گذارد. برای خانوارهایی با درآمد ثابت و شاغلانی نظیر رانندگان باری و درون‌شهری، کاهش سهمیه یا رشد قیمت سوخت مستقیماً حاشیه درآمد و قدرت خرید را نشانه می‌رود.

در این میان دولت باید به چندین پرسش بی‌پاسخ واکنش نشان دهد:

- آیا سازوکار جبرانی شفاف و واریز مابه‌ازای نقدی یا اعتباری برای رانندگان حمل‌ونقل عمومی و باری تعریف شده است؟
- وضعیت شهرهای کوچک و مناطق فاقد خطوط مترو و اتوبوسرانی گسترده چگونه مدیریت می‌شود؟
- چه تضمینی وجود دارد که درآمدهای حاصل از بازنگری قیمت‌ها به نوسازی زیرساخت حمل‌ونقل عمومی و افزایش ایمنی ناوگان اختصاص یابد؟

اقتصاد بین‌الملل

هزینه جنگ ایران روی میز انتخابات ترامپ

بنزین ۳۴ درصد گران شد

جهش کم‌سابقه قیمت بنزین و سوخت گرمایشی در ایالات متحده، در آستانه انتخابات میان‌دوره‌ای کنگره، به چالشی جدی برای دولت دونالد ترامپ تبدیل شده است. تازه‌ترین داده‌های تورمی آمریکا نشان می‌دهد که طی یک سال گذشته، قیمت بنزین ۳۴.۲ درصد و سوخت گرمایشی ۷۴.۲ درصد جهش کرده است؛ افزایشی که به مراتب بالاتر از تورم عمومی ۳.۷ درصدی این کشور قرار دارد و فشار سنگینی بر بودجه خانوارها وارد می‌کند.

ریشه اصلی این بحران را باید در اختلال ایجادشده در تجارت جهانی نفت و گاز در پی جنگ آمریکا و اسرائیل علیه ایران جست‌وجو کرد. بررسی‌های انجمن خودروی آمریکا (AAA) حاکی از آن است که میانگین قیمت بنزین در پایان اکتبر، حتی از سقف ثبت‌شده در دوران ریاست جمهوری جو بایدن نیز عبور کرده است. این مسئله از آن جهت برای ترامپ گران تمام می‌شود که شعار محوری کارزار اقتصادی او، کاهش هزینه‌های زندگی و بهبود معیشت بود. اکنون گرانی بنزین و سوخت گرمایشی - که به‌ویژه در فصل سرما خانوارها را تحت فشار قرار می‌دهد - قدرت خرید مصرف‌کنندگان را فرسوده کرده و دستاوردهای اقتصادی دولت را زیر سوال برده است.

این پدیده بار دیگر مفهوم «تورم فسیلی» را که اقتصاددانانی چون ایزابل اشنابل مطرح کرده‌اند، به رخ می‌کشد. تجربه نشان می‌دهد وابستگی ساختاری اقتصاد به سوخت‌های فسیلی چنان است که حتی بزرگ‌ترین تولیدکنندگان نفت و گاز جهان نیز از شوک‌های عرضه و تقاضای بین‌المللی مصون نمی‌مانند؛ بنابراین، افزایش تولید داخلی نفت نتوانسته مانع از انتقال شوک‌های ژئوپلیتیکی به بازار مصرف آمریکا شود.

در کنار این فشار تورمی، شورای آتلانتیک در گزارشی نسبت به «بی‌ثباتی سیاست‌گذاری انرژی» در آمریکا هشدار داده است. تغییر مکرر دولت‌ها و جابه‌جایی میان حمایت از سوخت‌های فسیلی و انرژی‌های پاک، ریسک سرمایه‌گذاری در پروژه‌های بلندمدت انرژی را بالا برده و خود به یک هزینه پنهان تبدیل شده است. سرمایه‌گذاران برای ثبات بازار به چارچوب‌های پایدار نیاز دارند، نه چرخش‌های ناشی از ترجیحات سیاسی. برای رأی‌دهنده آمریکایی، هزینه سوخت و گرمایش خانه ملاکی ملموس‌تر از شاخص‌های کلان اقتصادی است. انتخابات میان‌دوره‌ای پیش‌رو، فراتر از یک آزمون سیاسی داخلی، عیار آسیب‌پذیری اقتصاد آمریکا در برابر تنش‌های منطقه‌ای و هزینه‌های سنگین سیاست خارجی دولت ترامپ را به نمایش خواهد گذاشت.

به یاد پـــدری مهربان و بزرگواری فراموش‌نشدنی

در پی فقدان جان‌گداز پدر ارجمندمان

زنده‌یاد ابـــوالقاسم مدالیـــان

از تمامی بستگان، دوستان، آشنایان، پیشکسوتان و فعالان صنفی، مسئولان و اعضای اتحادیه‌های طلا و جواهر و اتحادیه فیروزه مشهد، خادمان آستان قدس رضوی، مسئولان و همکاران بنیاد کوثر و شرکت رنگ الوان و تمامی بزرگوارانی که با حضور در مراسم تشییع، خاکسپاری و مجالس ترحیم ارسال پیام تسلیت، تماس تلفنی، اهدای تاج گل و ابراز همدردی، موجب تسلی خاطر و دلگرمی خانواده داغدارمان شدند، صمیمانه سپاسگزاریم.

بی‌شک مهر، محبت و همراهی ارزشمند شما عزیزان در این روزهای دشوار، هرگز از خاطرمان فراموش نخواهد شد.

از درگاه خداوند متعال، برای آن عزیز سفرکرده رحمت و مغفرت الهی و برای شما بزرگواران و خانواده‌های محترمتان سلامتی، عزت و سربلندی آرزومندیم.

ضمناً به اطلاع می‌رساند، هزینه مراسم شب هفتم، بنا بر وصیت آن مرحوم، صرف امور خیریه خواهد شد.

با سپـــاس و ارادت قلبـــی

خانـــواده‌های: مدالیان، ساختیانچی، حسین زاده، منبتی علیخانزاده، رحمتیان و سایر بستگان وابسته

۲۱۸۰۸۳

سی و سومین سال درگذشت پدر ارجمندمان
شادروان حاج محمد حسین سعادتی
و پانزدهمین سالگرد مادر عزیزمان
حاجیه خانم فاطمه خزاعی
را گرامی داشته به روان پاکشان درود می فرستیم.
روحشان شاد و یادشان همیشه جاویدان
خانواده سعادتی

۲۱۷۹۷۰

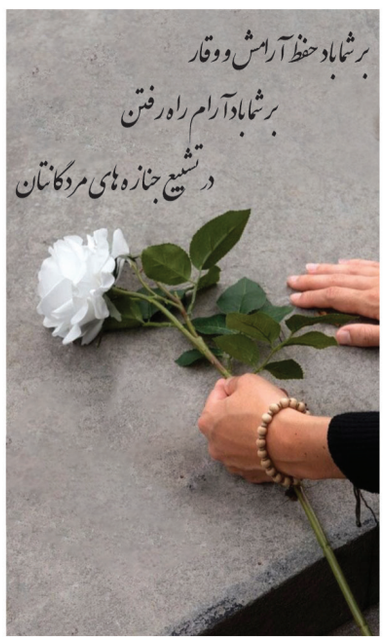

سخت است دلتنگ باشی
و راه دلتنگیت به سنگی سرد برسد...
بیستمین سالگرد آسمانی شدن
زنده یاد حاج عبدا... برادران فرد
را با نثار فاتحه‌ای به روح پاکش گرامی می‌داریم.
همسر و فرزندان

۲۱۸۰۴۳

هوالباقی
با نهایت تأسف و تأثر
درگذشت **پدر مهربانمان**
دبیر فرهیخته ادبیات فارسی مرحوم
آقای حاج حسین شریعتی سرابی
را به اطلاع دوستان و آشنایان گرامی می‌رسانیم.
مراسم تشییع آن مرحوم روز یکشنبه مورخ ۱۴۰۵/۰۸/۱۰ ساعت ۱۰:۰۰
از صحن کوثر به سمت آرامگاه خواجه‌ربیع (باغ دوم) برگزار می‌گردد.
ضمناً مجلس ترحیم در روز دوشنبه ساعت ۱۴:۳۰ لغایت ۱۶:۰۰ در مسجد المهدی
واقع در بولوار فلسطین، نبش فلسطین ۱۴ منعقد می‌باشد.
خانواده مرحوم

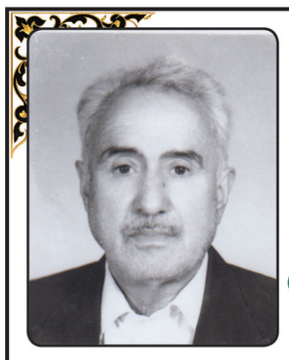

۲۱۸۲۹۲

برتو باد صبر، که صبر دژی استوار است و عبادت اهل یقین